

SZEREG SZUMIĄCY:

Dzieci często zastępują głoski: sz, ż, cz, dż, głoskami łatwiejszymi o podobnym miejscu artykulacji, zwykle najpierw są to głoski ś, ź, ć, dź, a później s, z, c, dz. Dzieje się tak dlatego, że dziecko nie potrafi jeszcze precyzyjnie wykonać pewnych ruchów artykulacyjnych. Zwykle dziecku trudność sprawia uniesienie języka do wałka dziąsłowego, co może być związane z małą elastycznością wędzidełka podjęzykowego. Bardzo ważne jest to, aby dziecko wymawiając głoski sz, ż, cz, dż oraz s, z, c, dz nie wystawiało koniuszka języka między zęby, gdyż może się to przerodzić w wadę wymowy - seplenienie międzyzębowe, a także aby nie kierowało wydychanego strumienia powietrza na bok - może się to przekształcić w seplenienie boczne. Aby pomóc dziecku w opanowaniu tych głosek należy jak najczęściej proponować mu zabawy i ćwiczenia mające na celu usprawnienie motoryki narządów mowy (warg, języka) oraz ćwiczenia oddechowe. Wywołanie jednej głoski z szeregu głosek szumiących znacznie ułatwia wywoływanie następnych.

Głoski cz/dż

Podczas artykulacji głosek cz, następuje chwilowe zwarcie przodu języka z górnymi dziąsłami.

3, 2, 1 start – zaczynamy:

Ćwiczenia artykulacyjne:

1. Ćwiczenia języka:

- a. pokaż język (tak, jak czasami robią niegrzeczne dzieci),
- b. spróbuj zrobić z języka:
  - żmiję (długi, cienki, ruchliwy język, wysuwający się we wszystkie strony),
  - szufelkę (uniesione lekko boki języka, płaski środek),
  - łyżeczkę (język lekko stulony, z uniesionym do góry końcem),
- c. naśladujemy jak jedzie konik (czubek języka uderza o podniebienie i z klaśnięciem opada w dół),
- d. mlaskaj czubkiem języka,
- e. pokaż jak miś Puchatek oblizuje się po zjedzeniu miodu (staranne oblizywanie warg przy szeroko otwartych ustach; język wolno krąży dookoła, zaczynając raz od lewej, raz od prawej strony). Zabawę można uatrakcyjnić smarując wargi dziecka czekoladą, miodem, dżemem...
- f. ostrzemy język o górne zęby (siekacze).
Należy pamiętać, by ćwiczenia języka wykonywane były przez dziecko z dużą precyzją i przy szeroko otwartych ustach.

2. Ćwiczenia warg:

- a. spróbuj pokazać, jak wyglądają:
  - „wesołe” usta (płaskie wargi – rozciągnięte od ucha do ucha, jak przy głosce „e”, dodatkowo kąćki warg uniesione jeszcze ku górze),
  - „smutne wargi” (podkówka z warg)
  - „obrażone” (wargi nadęte),
- b. rozciągnij mocno usta (jak przy głosce e),
- c. ściągnij ust, zbliż do siebie kąćki ust (jak przy głosce u),
- d. pokaż jak wygląda ryjek świnki (wargi wysunięte do przodu, lekko rozchylone na brzegach).

3. Ćwiczenia policzków:

- a. mamy buzię spuchniętą jak balon, a teraz jest spuchnięta z prawej strony, a teraz z lewej strony,
- b. zrób z buzi duży, nagle balon pęka, wypuszczaj gwałtownie z niego powietrze
- c. chudniemy (wciągamy silnie policzki do wewnątrz).

Ćwiczenia oddechowe

1. Z balonika ucieka powietrze: ssssss....
2. W domu ktoś śpi. Uciszymy wszystkich: ciiii.....
3. Lokomotywa wypuszcza parę: psss...
4. Zabawy w dmuchanie z rurką lub słomką i wodą w szklance:
  - a. słomkę wkładamy do szklanki z wodą i nie dotykając jej powierzchni, wydmuchujemy w wodzie „dołek”,
  - b. zanurzamy słomkę w wodzie i leciutko dmuchamy, wywołując niewielkie bąbelki,
  - c. dmuchamy na zmianę: długo – krótko - jak najdłużej,
  - d. dmuchamy słabo – mocno – bardzo mocno – gotuje się – kipi.

Ćwiczenia rytmizujące

1. Wskaż ten wyraz, który się nie rymuje np.:
  - zapałki – cymbałki – lis
  - zebra – słoń – dłoń
  - paczka- koń- kaczką
  - wąs- dąs - lato
2. Dzielenie wyrazów na sylaby z klaskaniem:
ce - bu – la, sa – mo - lot, pa - lec, bu - ty,
3. Marsz po pokoju w rytm podany przez prowadzącego na bębnieku (lub wykłaskiwany).

Ćwiczenia słuchowe

1. Logopeda wypowiada naprzemiennie „c” i „cz”, gdy dziecko usłyszy „cz” uderza w bębenek (klaszcze)
2. Prowadzący wypowiada naprzemiennie sylaby z „c” i z „cz”(ca, cza, co, czo, ce, cze), gdy dziecko usłyszy sylabę z „cz” uderza w bębenek (klaszcze).
3. Nauczyciel wymawia wyrazy z głoską „c” lub „cz”. Dziecko uderza w bębenek, gdy słyszy wyraz z głoską „cz” (klaszcze).

Przykłady wyrazów:

czapka, cebula, czapla, czajnik, córka, cegła, oczy, uczeń, ulica, plecak, biegacz, klucz, noc, smycz, chłopiec, lipiec,

Mięśnie rozgrzane, co dalej?

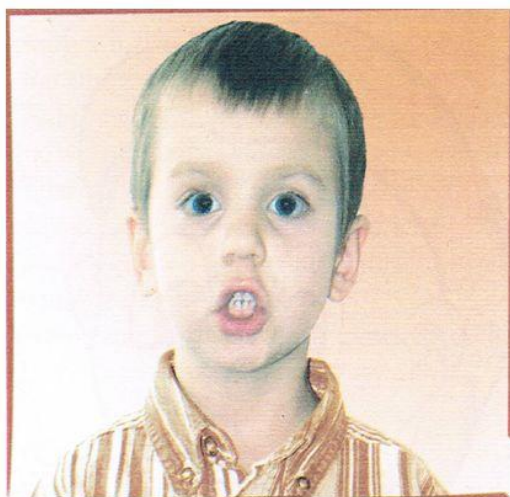
Ćwiczenia wstępne:

- ćwiczenia w szybkim powtarzaniu głoski lllll..., przy szeroko otwartych ustach
- ćwiczenia w szybkim powtarzaniu głosek: tttt..., dddd..., nnnn..., (przypominamy dziecku, że czubek języka ma uderzać o wałek dziąsłowy),
- uświadamiamy różnicę w sposobie wymawiania głosek t,d,n zębowych i t,d,n dziąsłowych.

Tak wygląda buzia przy wymowie głosek

„sz”, „ż”, „cz”, „dż”:

usta do przodu, zęby przybliżone, język zbliżony do wałeczków dziąsłowych.

Zaczynamy od ustawienia wszystkiego w buzi.

Następny etap to wywołanie głoski cz:

- głoskę „cz” można uzyskać ze spółgłoski „t” dziąsłowego (t+sz), przedłużając nieco jej eksplozję,
- wargi powinny być zaokrąglone i wysunięte do przodu (tak jak przy o),
- należy podnieść czubek języka w okolice wałka dziąsłowego, znacznie zbliżyć zęby do siebie i powiedzieć „t” dziąsłowe (t+sz)

Prawidłowa wymowa głoski cz w sylabach:

- spółgłoska „cz” w nagłosie: czu, czo, cza, czy, cze
- spółgłoska „cz” w śródgłosie: uczu, oczo, acza, ecze, yczy, iczy
- spółgłoska „ cz” w wygłosie: ucz, ocz, acz, ecz, ycz, icz
- spółgłoska „cz” w śródgłosie: ucza, ocza, acza, ecza, ycza, icza
ucze, ocze, acze, ecze, ycze, icze
uczy, oczy, aczy, eczy, yczy, iczy
ucz, ocz, acz, ecz, ycz, icz
uczi, ocz, acz, ecz, ycz, icz

Prawidłowa wymowa głoski cz w wyrazach:

1. Ćwiczenie: czytanie wyrazów z „cz” :

czoło, czarny, czosnek, czyta, czapla, czapka, czas, czajnik, cząstka, Czechy, czekaj, czekolada, czerwiec, człowiek, czemu, czerwiec, czerwień, czynny, czubek, czółoś, płacze, piecze, skacze, liczy, kluczy, uczy, buczy, maczuga, paczka, pączek, pęczek, kaczką, kaczor, kaczeńce, rocznica, pieczęć, pieczeń, poczęstunek, bułeczki, pocztówka, raczek, roczek, storczyk, warkoczyk, człowiek, cząstka, czerwień, boczek, klacz, leczo, oczy, muczy, włamywacz, kluczyk, spawacz, smaczek, karczek, brodac, czytanka, mecz, mlecz, miecz, czereśnie, pomarańcze, słodycze, pieczywo, żuczek, czyżyk, króliczek, owieczka, maczuga, czołg, czajka, czajnik,

2. Przeczytaj wyrazy z ćwiczenia 4. Z podziałem na sylaby: czo-łoś, czar-ny .....

3. Pokoloruj sylaby tak aby powstał wyraz:

CZU	KOLADA
CZO	WIEK
CZAP	NO
CZE	ŁO
CZAJ	BEK
CZY	KA
CZÓŁ	TANKA
CZŁO	NIK

4. Połącz w pary wyrazy wg pierwszej głoski, przeczytaj wyraźnie każdy wyraz:

mlecz	warkocz	palacz	klacz	brodacz
biegacz	puchacz	miecz	włamywacz	klucz

5. Wykreśl jedną literę, aby otrzymać prawidłowy wyraz. Powiedz otrzymane słowo wyraźnie:

oczoy, pajęczyzna, pieczętka, doniczaka, konyicznyna, policzuki, tęczaz, kolczuyki

6. Przeczytaj połączenia wyrazowe wyraźnie spróbuj ułożyć z nimi zdania

czerwona czapka	czary czarownika	wypieczona bułeczka	pomarańczowy ręczniczek
czarna czupryna	cztery czekolady	pocztowa paczka	teczka ucznia
czapla i czajka	czołno Czarka	uczynny Mareczek	kubeczek mleczka
czubek czoła	czubaty czajniczek	klucze na haczyku	czapeczka niemowlaczka

7. A teraz weź kostkę, pionki i zagraj w grę. Zasady możesz sam ustalić. Pamiętaj, aby sylabę/wyraz na polu, na którym staniesz wypowiedzieć dokładnie i starannie. Możesz też z tą sylabą/wyrazem ułożyć zdanie.

8. A teraz zagraj w domino, wytnij po linii przerywanej.

Kiedy opanujesz prawidłową wymowę sylab i wyrazów, pora na zdania i wierszyki

Przeczytaj głośno i wyraźnie, pamiętaj o prawidłowej wymowie głoski sz.

Zdania do przeczytania:

Damian czeka na pocztówkę.

Mama wlewa do kubeczka mleczko dla Jureczka.

Obok doniczki był pajęczek w pajęczynie.

Kaczki poczłapały na łączkę.

Chłopczyk ma rękawiczki na rączkach.

Czarek czyta podręcznik w czytelni.

Uczeń liczy na liczydłach i patyczkach.

Kolczyki Janeczki mają czerwone oczka.

W czwartek mama upiecze apetyczne pączki.

Czerwona biedroneczka ma cztery czarne kropeczki.

Wierszyki do przeczytania:

Czapla

Mała czapla mruży mamie,

Chyba umiem rymowanie:

Acza – kacza

Oczo – uroczno

Ecze – piecze

Uczu – kluczu

Yczy – byczy

Ęczę – męczeń

Ączą – łączą

Jeden, dwa, trzy,

I rymuj ty!

„Czarownica”

Czarownica czary znała

i od rana czarowała.

Z czekolady pełnomlecznej

robiła lody bajeczne.

Z czarnej czapki dla Beatki,

Czarowała Mruczka w Łatki.”

„Entliczek pętliczek

  czerwony stoliczek,

a na tym stoliczku

pleciony koszyczek.

W koszyczku jabłuszko,

w jabłuszku robaczek,

  a na tym robaczku

czerwony kubraczek.”

„Cztery kaczki”

Począpały cztery kaczki

na pocztę we czwartek.

Chciały kaczki wysłać paczki

I pocztową kartę.

Paczki kaczki już wysłały

do cioci Nataszy.

Potem siadły i z zapalem

wierszyk napisały.

Filmik z głoską cz:

https://www.youtube.com/watch?v=gCyXm4WpE_w

Gry i zabawy:

<https://wordwall.net/pl/resource/1232578/logopedia/%c4%87wiczenia-artykulacyjne-z-g%c5%82osk%c4%85-cz>

<https://wordwall.net/pl/resource/1351743/polski/znajd%c5%ba-wyraz-z-g%c5%82osk%c4%85-sz-%c5%bc-cz-d%c5%bc>

<https://wordwall.net/pl/resource/1379774/logopedia/memory-z-g%c5%82osk%c4%85-cz>

<https://wordwall.net/pl/resource/1002960/logopedia/zdania-z-g%c5%82osk%c4%85-cz>

<https://wordwall.net/pl/resource/1067955/wyrazy-z-g%C5%82osk%C4%85-cz>

<https://wordwall.net/pl/resource/1132198/sylaby-z-g%C5%82osk%C4%85-cz>

<https://wordwall.net/pl/resource/1116756/znajd%C5%BA-s%C5%82owo-z-g%C5%82osk%C4%85-cz>

<https://wordwall.net/pl/resource/1011730/logopedia/wyrazy-z-g%c5%82oskami-sz-%c5%bcczd%c5%bc-w-nag%c5%82osie>